

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců JUDr. Pavla Molka a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobkyně: **PhDr. H. P.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2016, č. j. 48 A 105/2016 - 37,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Městský soud v Praze rozhodnutím ze dne 28. 3. 2014, sp. zn. Si 147/2014, odmítl žalobčinu žádost podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, o poskytnutí zvukového záznamu z jednání městského soudu. Žalobčino odvolání žalovaný zamítl rozhodnutím ze dne 31. 8. 2016, č. j. MSP-291/2014-OT-OSV/3.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně žalobu. K žalobě připojila žádost o osvobození od soudních poplatků, kterou krajský soud v záhlaví uvedeném usnesením zamítl. Uvedl, že žalobčina žaloba představuje zneužití práva, neboť je jedním z mnoha šikanózních návrhů podle zákona o svobodném přístupu k informacím, jimiž žalobkyně zatěžuje účelově vybrané subjekty. Od skutečnosti, že žalobkyně systematicky zneužívá své právo na informace, by nicméně bylo možné odhlédnout, pokud by se prokázalo, že meritorní rozhodnutí ve věci by pro žalobkyni mělo nepochybně zásadní význam. O takový případ se však nejednalo, neboť žalobčina žádost o informace se vztahovala

ke zvukovému záznamu jednání u městského soudu, které se konalo v řízení, jehož se účastnila v pozici žalobkyně. Požadovaný zvukový záznam jednání si tak mohla bez dalšího obstarat prostřednictvím nahlížení do spisu, anebo o jeho zprostředkování požádat právní zástupkyni, která ji v daném řízení zastupovala. Meritorní rozhodnutí v dané věci tak pro žalobkyni nemohlo mít zásadní význam, vyžadující poskytnutí bezplatné soudní ochrany.

II.

[3] Žalobkyně (dále „stěžovatelka“) podala proti usnesení krajského soudu kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. c) a d) s. ř. s.

[4] Stěžovatelka namítla, že jí nebylo umožněno vyjádřit se k podkladům pro rozhodnutí, a to k listinám, na něž krajský soud odkázal s tím, že jsou mu známy „z úřední činnosti“. Krajský soud přitom neuvedl, jakou cestou se o daných skutečnostech dověděl. Není přitom rozhodné, z jakých důvodů uplatňuje své právo na přístup k informacím. Stěžovatelce mělo být umožněno vyjádřit se k úvahám krajského soudu, jež se jím dovozovaných důvodů uplatnění práva na informace týkají. Stěžovatelka přitom nesouhlasí, že by právo na informace uplatňovala šikanózně, neboť podle judikatury Nejvyššího správního soudu je žádost účastníka řízení o informaci ze spisu podle zákona o svobodném přístupu k informacím přípustná.

[5] Stěžovatelka dále tvrdila, že ve věci rozhodoval vyloučený soudce. Z celkového pojetí a vyznění napadeného usnesení a ze skutečnosti, že si rozhodující soudce zjišťoval o stěžovatelčině bydlišti informace ze zdrojů nesouvisejících s řízením, totiž vyplývá, že má ke stěžovatelce negativní postoj. Napadeným usnesením byl rovněž porušen princip rovnosti před zákonem, neboť jiným, srovnatelným žádostem o osvobození od soudních poplatků, vyhověl. Nejvyšší správní soud pak stěžovatelku znevýhodnil, když usnesením ze dne 20. 10. 2016, č. j. Nad 252/2016 - 20, rozhodl o delegaci a věc přikázal Krajskému soudu v Praze, jak navrhoval žalovaný, nikoliv Krajskému soudu v Plzni, jak navrhovala stěžovatelka.

III.

[6] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud se v první řadě zabýval námitkou zmatečnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., neboť pokud by ve věci rozhodoval podjatý soudce, bylo by na místě zrušit napadené rozhodnutí bez dalšího.

pokračování

[9] Soudci jsou podle § 8 odst. 1 s. ř. s. vyloučeni z projednávání a rozhodování věci tehdy, „jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. [...] Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.“ Rozhodování nestranným soudcem je jednou ze základních součástí práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Nestrannost soudce je zpravidla posuzována jak ze subjektivního hlediska, zkoumajícího skutečný poměr soudce k projednávané věci, tak z hlediska objektivního, které zkoumá, zda existují pochybnosti o nestrannosti soudce (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2005, č. j. 4 As 14/2004 - 70). Soudce lze nicméně vyloučit z projednávání a rozhodování věci pouze výjimečně a na základě skutečně závažných okolností, které mu reálně brání rozhodnout nezájatě a spravedlivě (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 - 16). Zákon přitom výslovně stanoví, že důvodem vyloučení soudce nemůže být jeho postup v řízení o projednávané věci nebo jeho rozhodování v jiných věcech.

[10] Nejvyšší správní soud s ohledem na uvedené posoudil stěžovatelčinu námitku podjatosti rozhodujícího soudce a dospěl k závěru, že není důvodná. Zjišťování údajů o účastnících řízení, zejména pokud se jedná o bydliště, patří k běžné součásti administrativní činnosti soudů, z níž nelze vyvozovat jakékoliv závěry o podjatosti. Stejně tak nelze takový závěr dovodit ze znění napadeného usnesení. Je pochopitelné, že stěžovatelka není spokojena s výsledkem rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků. Napadené usnesení je nicméně založeno pouze na relevantních právních argumentech, z nichž nelze jakkoliv vyvozovat negativní vztah soudce k stěžovateli. S ohledem na uvedené je proto nutné uzavřít, že stěžovatelčina námitka podjatosti rozhodujícího soudce se týká pouze jeho postupu v řízení, a proto nemůže být důvodná.

[11] Další stěžovatelčina námitka se týká věcného posouzení její žádosti o osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud v usnesení rozšířeného senátu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009 - 95, publ. pod č. 2163/2011 Sb. NSS, uvedl, že „[p]ři úvaze o splnění podmínek pro osvobození [...] soud vychází z žádosti a dokladů účastníka řízení, případně z dalších skutečností, jsou-li mu známy např. z jiného řízení. Přitom váží jednak výši soudního poplatku a dále veškeré skutečnosti, které se sporem souvisí.“ Nelze se tudíž ztotožnit se stěžovatelčinou námitkou, že soud neměl při posouzení žádosti přihlížet k předmětu řízení a případným dalším řízením, resp. k povaze sporů, jež stěžovatelka vede. Jak totiž Nejvyšší správní soud konstatoval v rozsudku ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publ. pod č. 2601/2012 Sb. NSS, osvobození od soudních poplatků lze výjimečně „odepřít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastníkovy životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímě, účastníkovu majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí).“

[12] Krajský soud stěžovatelčinu věc posoudil v souladu s citovanými závěry judikatury. V projednávaném případě se jedná totiž o jedno z mnoha řízení, která stěžovatelka vede a

kteřá se týkají svobodného přístupu k informacím. Podstatné je, že se žádost o informace nevztahuje k podstatným okolnostem stěžovatelčiny životní sféry. Jedná se totiž pouze o žádost o poskytnutí zvukového záznamu jednání, k němuž má navíc stěžovatelka, jak krajský soud uvedl, jako účastnice daného řízení právo přístupu v rámci nahlížení do spisu. Stěžovatelce jistě nelze bránit v uplatňování jejího práva na spravedlivý proces ve vztahu k právu na svobodný přístup k informacím, neboť jak Nejvyšší správní soud uvedl ve vztahu k obdobné věci týkající se stěžovatelky, stěžovatelka má „plné právo vést spory, které se netýkají jejího majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, dává-li jí objektivní právo procesní možnosti tak činit, a že v nich musí mít možnost účinně hájit svá práva. Obecně však neexistuje žádný důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatelku pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Pokud se stěžovatelka rozhodla vést tak velké množství sporů se správními orgány, je naprosto na místě, aby se rovněž sama podílela na nákladech, které tím v justičním aparátu vyvolává. Ostatně soudní poplatek za žalobu proti rozhodnutí správního orgánu ve výši 3.000 Kč představuje jen zanedbatelnou část nákladů, které v drtivé většině beztak nese stát.“ (rozsudek ze dne 13. 1. 2016, č. j. 3 As 264/2015 - 10). Na uvedené závěry přitom nemá vliv, zda v daném případě stěžovatelce právo na poskytnutí požadované informace, tedy zvukového záznamu jednání, svědčí či nikoliv; ze stěžovatelkou citovaného rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 6. 2012, č. j. 9 Ans 7/2012 - 56, ostatně takový závěr ani nevyplývá. Podstatou šikanózního výkonu práva je totiž právě výkon práva, tj. nikoliv to, zda dané právo osobě svědčí či nikoliv, ale to, jakým způsobem toto právo uplatňuje.

[13] Další stěžovatelčina námitka se týká skutkových zjištění soudu a nemožnosti vyjádřit se ke skutečnostem, na nichž krajský soud založil své rozhodnutí. Stěžovatelka přílehavě odkázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2010, č. j. 1 As 100/2009 - 129, publ. pod č. 2038/2010 Sb. NSS. V něm Nejvyšší správní soud uvedl, že „[p]okud [...] soud hodlá zahrnout do svého rozhodnutí skutečnosti, které jsou mu známy z jeho úřední činnosti, aniž by účastníci řízení mohli aplikaci takovýchto skutečností s ohledem na okolnosti dané věci rozumně předpokládat, musí s těmito skutečnostmi nejprve seznámit účastníky řízení a poskytnout jim dostatečný prostor k tomu, aby mohli prostřednictvím svých tvrzení učinit tyto skutečnosti spornými a navrhnout za tím účelem provedení důkazů.“ (podtržení doplněno) Je tedy pravda, že účastníci řízení by měli mít zpravidla možnost vyjádřit se ke skutečnostem známým soudu z jeho úřední činnosti. Z tohoto pravidla nicméně existuje výjimka týkající se takových skutečností, jejichž aplikaci s ohledem na okolnosti dané věci mohou účastníci rozumně předpokládat. Nejvyšší správní soud má za to, že v projednávaném případě mohla stěžovatelka s ohledem na okolnosti dané věci rozumně předpokládat, že krajský soud bude při rozhodování přihlížet i k tomu, zda vede další soudní spory, kolik takových sporů vede a jaké povahy jsou tyto spory. Sama stěžovatelka totiž ve formuláři *Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce* uvedla, že jedním z důvodů, proč má nedostatek prostředků pro zaplacení soudního poplatku, jsou právě náklady vzniklé v četných soudních řízeních. Stěžovatelka zároveň vede značné množství soudních sporů týkajících se svobodného přístupu k informacím, v rámci nichž opakovaně žádá o osvobození od soudního poplatku a již mnohokrát nebylo jejímu návrhu vyhověno. Krajský soud tudíž nepochybil, pokud stěžovatelku předem neseznámil s tím, že

pokračování

zmiňované skutečnosti hodlá zahrnout do svého rozhodování. Ani tuto námitku proto Nejvyšší správní soud neshledal důvodnou.

[14] Stěžovatelka konečně namítá, že rozhodnutí krajského soudu je v rozporu s principem rovnosti. K tomu Nejvyšší správní soud poznamenává, že rozhodování o osvobození od soudních poplatků je založeno především na skutečnostech, které se vztahují výhradně k žadateli o osvobození. Z principu rovnosti (čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky, čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod) sice vyplývá požadavek, aby bylo o obdobných případech rozhodováno obdobně, v případě osvobození od soudních poplatků se však jedná se o vysoce individualizované rozhodování, v rámci kterého je velice obtížné srovnávat jednotlivé případy. Stěžovatelka ke kasační stížnosti přiložila několik usnesení, jimiž krajský soud, resp. tentýž soudce, rozhodl v jiných případech kladně o osvobození od soudního poplatku. Ta se nicméně výrazně liší od stěžovatelčina případu, a to jak v předmětu řízení (zdravotní znevýhodnění, obnova řízení, povolení k přechodnému pobytu, stavební řízení a další), tak co do rozhodných individuálních okolností jednotlivých žadatelů (v žádném případě se nejednalo o podávání velkého množství žalob). Tato usnesení tudíž jen stěží mohou sloužit jako podklad pro tvrzení, že ve stěžovatelčině byl porušen princip rovnosti – rozhodnou skutečností svědčící pro či proti osvobození od soudních poplatků totiž v žádném z případů, ani v tom stěžovatelčině, nebyl „morální kredit“ žadatelů, jak se stěžovatelka snaží tvrdit.

[15] Závěrem Nejvyšší správní soud uvádí, že se nezabýval námitkou týkající se přikázání věci krajskému soudu, neboť výše citované usnesení, jímž se tak stalo, není předmětem tohoto řízení o kasační stížnosti.

[16] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[17] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. února 2017

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu